

# philippine studies

Ateneo de Manila University • Loyola Heights, Quezon City • 1108 Philippines

---

## Ang Hibik ng Birhen sa Grotto

Manny Pambid

*Philippine Studies* vol. 33, no. 3 (1985) 392–395

Copyright © Ateneo de Manila University

---

Philippine Studies is published by the Ateneo de Manila University. Contents may not be copied or sent via email or other means to multiple sites and posted to a listserv without the copyright holder's written permission. Users may download and print articles for individual, noncommercial use only. However, unless prior permission has been obtained, you may not download an entire issue of a journal, or download multiple copies of articles.

Please contact the publisher for any further use of this work at [philstudies@admu.edu.ph](mailto:philstudies@admu.edu.ph).

<http://www.philippinestudies.net>  
Fri June 27 13:30:20 2008

The truth is that death must strive  
to wrench our places from us  
because as long as we are here  
it fails to exist.  
We always arrive  
at these elementary observations  
a little too late.

MANNY PAMBID

### Ang Hibik ng Birhen sa Groto

Sa *soccer field* kasingtaas na ng talahib  
ang damong nagbabantay sa groto, nag-iinat  
sa lamig ng gabi, nakatingala sa langit  
na walang bituin at pinaglalakbayan ng buwang  
inaantok, na paminsan-minsa'y inuubo sa usok  
na ibinubuga ng kalawanging pugon sa bubong

At sa pampang ng ilog Pasig ako'y tumangis  
sa gaging nakakuwintas ng ilaw dagitab  
itim na buhok ko'y sumabit sa puno ng ratiles  
kuwerdas na nagpakawala ng isang paos na awit

At aking pinaliguan ang paa ng putik  
hinugasan ang kamay ng langis at usok  
kinumutan ang hapong katawan ng lumot  
kinoronahan ng *water lily* ang buhok

At ako'y naupo sa bubong ng kapilya  
(sa tabi ng krus na walang tanglaw)  
hinintay ang muling pag-awit ng *soccer field*  
sa muling pagtapak ng paa at pagpadyak ng spikes  
sa muling pagtalbog-paggulong ng bolang hinahabol

Subalit ang mga manlalaro'y saan na nagpunta  
nakatagpo na yata ng ibang pagkaabala.

At sa lamig ng gabi, nag-iinat  
ang damo sa *soccer field*  
wari'y mga sibat na ibig tumudla  
sa naglaho nang mga bituin.

O langit maawa ka  
Hawiin mo ang ulap  
Patakan mo ng ulan  
Ang mga anak kong nawawala!

At sa saliw ng alpa  
ng krus na kulimlim sa bubong ng kapilya  
isasalaysay ko ang naging kapalaran  
ng bunsong anak ko

Si Antonio aking manlalaro  
anghel na may pakpak na tanso  
(ngayo'y iba na ang nilalaro)  
tinukso ng kutitap ng ilaw dagitab

huwad na bituing isinabog sa paa  
ng diyosang nakaputing-damit  
hawak ay isang basong gatas  
na pinigang katas ng panis na buwan.

Antonio:  
dibdib niya'y hindi lupang pangakong  
binubukalan ng alak at pulot  
kundi bulkang apoy na tutupok  
sa kaluluwa mong alabok!

At hindi mo ba  
naalala ang banta:  
Lumayo kayo sa akin  
kayong mga isinumpa!

Hindi mo ba naaninag  
ang anino ng nangangabayo  
at ang itinala sa pader  
ng mahiwagang kamao?

Antonio:  
Hindi mahuhugasan ng bukal na tubig sa plasa  
o ng dugo ng kalapati na bumubo sa simento  
ang mga galos na iyong tinanggap  
sa pagbulusok mo sa bundok ng tukso.

Anghel na nagpipilit lumipad sa araw  
di maglala'y masusunog  
ang pakpak mong tanso.

Antonio, saan ka nagpunta?

Bakit sa kahibangan mo'y tumugis ka pa  
ng isang bagong diyosa!

Isang kayumangging diwata:

nakahilata sa isang bulkang tulog  
sa pag-inat ng daliri'y sumisilip  
sa laylayan ng pulang blusa ang nakangiting pusod

daliring nag-iinat ay naghuhugis kamao  
buhok na nakapusod ay sumasabog  
naglaladlad ng pulang bandilang  
iwinawagayway sa himig ng pangakong:

O pag nakalaya siya sa pagitan  
ng dalawang nag-uumpugang bato  
sa araw na mapaghiwalay niya ang mga ito  
at makatalon siya sa ilog ng damo

O sa araw na iyong iwasiwas niya ang tabak:  
Bahaghari, busilak na araw, at mga bituin!

Antonio:

Hindi mo ba narinig ang sigaw  
ng nagdiringas na sulo at angil ng punlo  
na pumupuknat sa makapal na tabing ng usok?

Hindi mo ba nakita ang pagbasag ng bungo  
at pagdanak ng dugo sa pader na simento?

At alang-alang sa masaganang dugo na pinawis mo, Antonio  
nang hagurin ka ng hampas sa likod lulod dibdib ulo  
na iyong tiniis at ipinagdalita mong masakit

Alang-alang sa paggulong ng katawan mo  
sa malamig na alikabok ng liko-likong kalsada

Alang-alang sa bubog ng salamin  
na nagsitimo sa basag mong ulo

Alang-alang sa mukha mong naligo sa dugo  
at binayaan mong malarawan sa itim na birang  
ng estero sa ilalim ng tulay na simento

Antonio, alang-alang sa iyo anak

Kaawaan ka nawa at patawarin ang iyong kaluluwa  
pagkat hindi mo nalalaman ang iyong ginagawa!

At sa pagtangis ko sa pampang ng ilog Pasig  
 tulay na simento'y babagsak, sasabog ang  
 mga ilaw sa poste, at guguho ang mga gusali,  
 mga damong talahib ay libong sibat na tutudla  
 sa araw, buwan at mga bituin, at luluha ang  
 langit ng apoy, at walang bahagharing lilitaw,  
 sa halip maghahari ang dilim, at maririnig  
 ang pagtangis at pagngangalit ng mga ngipin,  
 at dala ng malakas na hangin at kulog,  
 dadagundong ang tinig: Lumayo kayo sa akin  
 kayong mga isinumpa sa walang katapusang apoy!

At ang kaluluwa ni Antonio—  
 Señor, kaawaan Mo po at patawarin  
 Siya'y anghel na may pakpak na tanso  
 Tumakas sa paglalaro sa ulila nang groto.

TONY PEREZ

### Brownout

Rather unexpectedly, the lights went out  
 In the middle of my cousin's story.  
 He stopped talking,  
 All around us paralyzed  
 And we sat still, rather slighted,  
 Wanting the dark to explain its horrid intrusion.  
 I rose and switched the flashlight on,  
 Detesting its strange brightness afterwards.  
 The room looked different this way, I said,  
 Showing up shadows which were not there before,  
 But my cousin said nothing, he turned to me  
 And stared — he, too, looked different,  
 And continued his story — it was different, too.  
 I shut off the light and all was still again.  
 We lay patiently in bed,  
 Waiting in the dark, wondering  
 What would happen next.